

Seminar

Urejanje prostora na vodovarstvenih območjih

Ljubljana, 6. oktober 2009

Urejanje prostora na vodovarstvenih območjih

Postopek prostorskega načrtovanja in vodovarstvena območja

Marko Fatur, univ.dipl.inž.grad.
Ljubljanski urbanistični zavod d.d.

Ljubljana, 6. oktober 2009

Prostorsko načrtovanje (1)

Zakon o prostorskem načrtovanju (UL RS 33/07, 70/08)

Cilji prostorskega načrtovanja

. omogočati skladen **prostorski razvoj** z obravnavo in usklajevanjem različnih potreb in interesov razvoja z javnimi koristmi na področjih **varstva okolja**, ohranjanja narave in kulturne dediščine, **varstva naravnih virov**, obrambe in varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami.

Prostorsko načrtovanje (2)

Temeljna načela prostorskega načrtovanja

1. **načelo trajnostnega prostorskega razvoja** (razvojne potrebe vs. varstvene zahteve)
2. načelo javnosti
3. **načelo usmerjanja prostorskega razvoja naselij** (razvoj + upoštevanje trajnostne rabe naravnih virov, ohranjanja najboljših kmetijskih zemljišč, ohranjanja narave in varstva kulturne dediščine + funkcionalna povezanost z obstoječim naseljem)
4. **načelo prevlade javnega interesa** (javni / zasebni interes, državni / lokalni interes?, sektor I / sektor II interes?)
5. načelo ohranjanja prepoznavnih značilnosti prostora
6. načelo vključevanja varstva kulturne dediščine
7. **načelo strokovnosti**

Prostor - okolje (1)

Sovpadanje urejanja prostora in varstva okolja

- sektorski pristop
 - . prostor: poselitvena območja/naselja;
 - . kmetijstvo, gozdarstvo, naravo-, kulturo-, itd-varstvo: ostali prostor
- sektorski predpisi
 - . pravni režimi varstva = opredeljevanje rezervatov (varovalni pristop)
 - . prostorski načrt = skupek rezervatov?
- **rezervat**, ki v proces vstopa kot obvezno izhodišče, zmanjšuje možnost ustrezne presoje in uskladitve, **prostorski načrt** pa mora nastati kot rezultat usklajevanja interesov
- **optimalna ureditev**: povezava vseh avtonomnih prizadevanj v enoten sistem varstva in urejanja prostora (varstveno urejanje prostora)

Prostor - okolje (2)

Vprašanje odnosa med urejanjem prostora in varstvom (okolja)

- razčiščevanje pristojnosti, opredeljevanje definicij
 - . upoštevanje razlik med postopkom urejanja prostora in postopkom varstva okolja
 - . zagotavljanje vsebinskega, časovnega, metodološkega, postopkovnega dopolnjevanja obeh postopkov / dokumentov
 - . instrumentarij obeh postopkov
- **cilj** je doseganje optimalnega zelenega rezultata (skladnega s temeljnimi cilji urejanja prostora **in** cilji varstva okolja)
 - . varstvo okolja: udejanjanje prek urejanja prostora → ustrezno lociranje dejavnosti → manjši vpliv na okolje → nujna integracija postopka varstva okolja v postopek urejanja prostora
 - . varstvo okolja: dinamičen proces, stalno vključevanje v načrtovalni postopek

Upravljanje z vodami (1)

Zakon o vodah (UL RS, 67/02, 57/08)

Cilj upravljanja z vodami:

- . doseganje dobrega stanja voda
- . zagotavljanje varstva pred škodljivim delovanjem voda,
- . ohranjanje in uravnavanje vodnih količin
- . spodbujanje trajnostne rabe voda

Upravljanje z vodami (2)

Nacionalni program upravljanja z vodami

. državna politika

Načrt upravljanja z vodami

Načrt upravljanja z vodami

1. opis naravnih lastnosti in stanja voda :
 - . lokacije in meje vodnih teles, značilnosti
 - . pomembnejši objekti in naprave vodne infrastrukture
 - . pomembnejše obremenitve in vplivi človekovih dejavnosti
 - . varstvena in ogrožena območja
 - . monitoring
 - . ekonomsko vrednotenje varstva voda, urejanja voda in rabe
2. opredelitev ciljev upravljanja z vodami
 - . cilji v zvezi z urejanjem, upravljanjem, rabo in stanjem voda
3. določitev možnih vrst rabe vodnega dobra
 - . vključno z določitvijo pogojev ali omejitev rabe
4. opredelitev sredstev, potrebnih za izvedbo upravljanja voda

Vodovarstvena območja

Vodovarstveno območje: omogočeno izvajanje vodovarstvenega režima v obsegu in na način, ki zagotavlja zmanjšanje tveganja za onesnaženje na raven, ki je sprejemljiva za odvzem vode.

- **najožje območje** – najstrožji režim (VVO I)
- **ožje območje** – strožji režim (VVO II)
- **širše območje** – blažji režim (VVO III...)

Ukrepi na VVO: zmanjševanje nevarnosti, ogroženosti in tveganja

Omejitve na VVO: pogoji za izvajanje dejavnosti

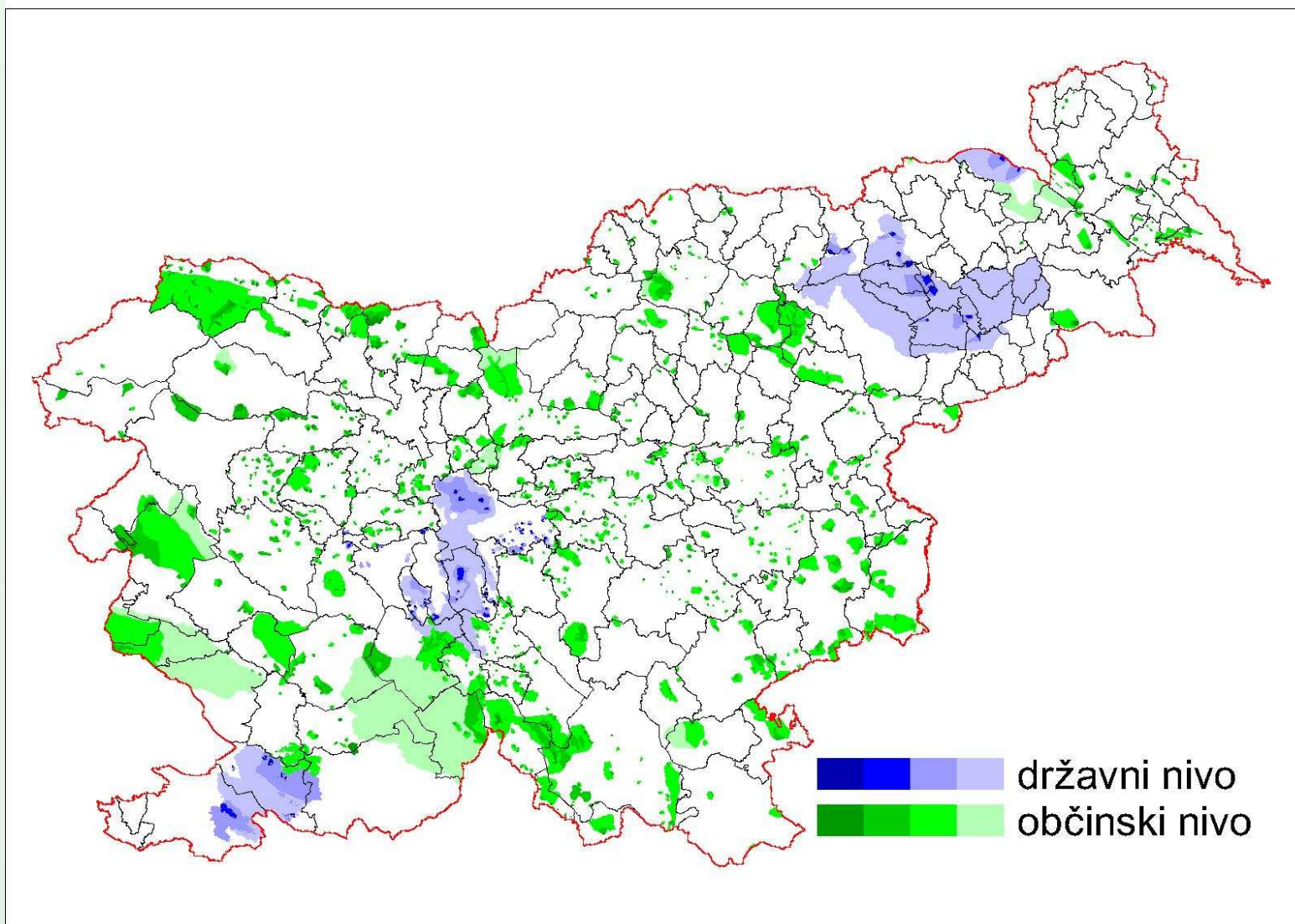
Prepovedi na VVO: prepoved dejavnosti (proti trajnemu in nepovratnemu poslabšanju ekološkega, kemijskega in količinskega stanja)

Optimizacija varovanja vodnih virov

Odločitev o zaščiti vodnih virov

- ukrepi, neposredno vezani na konkretni poseg (analiza tveganja)
- obsežnejša zaščita vodnih virov (višji, večstopenjski nivo zaščite, varstveno načrtovanje)
- analiza stroškov in koristi kot podlaga za obsežne aktivne neposredne in posredne ukrepe

VVO v Sloveniji

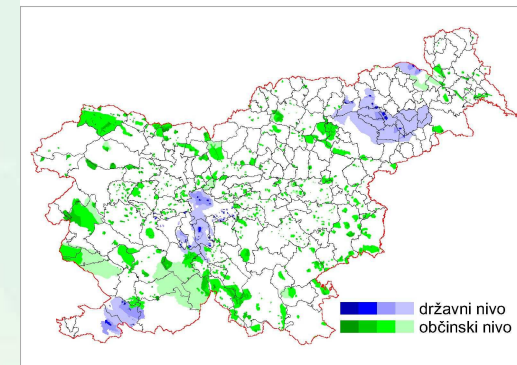
Zaščita vodovarstvenih območij

1. uredbe o vodovarstvenih območjih za vodna telesa
vodonosnikov (7x)

- . Ljubljansko polje
- . Selniška dobava
- . Ruše, Vrbanski plato, Limbuška dobava in Dravsko polje
- . Dravsko-ptujsko polje
- . Apaško polje
- . Ljubljansko barje in okolica Ljubljane
- . Rižana

2. občinski odloki - **EVIDENCA občinski nivo !!!???**

Bilance stanja

Površina vodovarstvenih in poselitvenih območij (na VVO)

	površina (km2)	%
Slovenija	20.253	
VVO 0, I, II	756	3,7
VVO III, IV, V	3.189	15,8
VVO skupaj	3.945	19,5

	površina (km2)	%
VVO skupaj	3.945	
obst. poselitev na VVO (vir: Raba, MKGP)	205	5,2

	površina (km2)	%
VVO 0, I, II	756	19,2
VVO III, IV, V	3.189	80,8
VVO skupaj	3.945	

	površina (km2)	%
VVO 0, I, II	756	
Poselitev na VVO 0,I,II	48	6,3
VVO III, IV, V	3.189	
Poselitev na VVO III,IV,V	157	4,9

Prostorski akti

Prostorski akti

- **državni** - državni strateški prostorski načrt, državni prostorski načrt
- **občinski** - občinski prostorski načrt (lahko strateški del kot samostojen akt), občinski podrobni prostorski načrt
- **medobčinski** (skupni) prostorski akti (državnega in regionalnega pomena, državnega in lokalnega pomena, princip subsidiarnosti) - **regionalni** prostorski načrt

- **strateška raven:**
 - . DSPN, OPN/SPN, RPN (sedaj SPRS, PRS, osnRZPR)
- **izvedbena raven:**
 - . DPN, (RPN), OPN/IPN, OPPN

Postopki prostorskega načrtovanja

Faze priprave aktov

- faza priprave (pobuda, strokovne podlage, osnutek, smernice, vrednotenje variant / utemeljitev, dopolnjeni osnutek)
- faza obravnave (sprejemljivost, javna razgrnitev, uskladitev, mnenja)
- faza sprejemanja (formalni postopek)

Upravljanje z vodami / prostorski akti

Upravljanje z vodami v prostorskih aktih

- prikaz varstvenih in ogroženih območij
- upoštevanje pravnega režima varstvenih in ogroženih območij
- določitev vodnega javnega dobra vključno s pogoji ali omejitvami rabe
- ureditev vodne infrastrukture
- smernice k načrtovanim prostorskim ureditvam
- mnenje k načrtovanim prostorskim ureditvam, če so bile podane smernice upoštevane

VVO v prostorskem načrtovanju (1)

VVO so ena izmed najpomembnejših varstvenih območij v sistemu prostorskega načrtovanja:

- **VVO 0 in I**: izključna raba za pridobivanje in pripravo vode
- na **VVO II** se razvoj ne usmerja, možne funkcionalne zaokrožitve ali izkoristek prostih in nezadostno izkoriščenih poselitvenih površin; infrastrukturni objekti s posebnimi pogoji / analiza tveganja (ceste, železnice?) konzervativni / omejevalni pristop, striktno upoštevanje uredb
- **VVO III** razvojno območje z omejitvijo rabe

VVO v prostorskem načrtovanju (2)

VVO se upošteva pri načrtovalskem delu pri določitvi rabe/dejavnosti na območjih VVO (uredba, odlok)

Neposredna vključenost VVO v prostorske akte v prilogah k prostorskim aktom:

1. [izvleček iz hierarhično višjega prostorskega akta](#)
2. [prikaz stanja prostora](#),
3. strokovne podlage, na katerih temeljijo rešitve prostorskega akta,
4. [smernice in mnenja](#),
5. obrazložitev in utemeljitev prostorskega akta,
6. [povzetek za javnost](#),
7. [okoljsko poročilo](#) (kadar je izdelano)

Dileme prostorskega načrtovanja (1)

- VVO niso izključevalni faktor (kot so delno npr. kmetijstvo, Natura 2000 ipd.), zato se načrtovanje ne usmerja od vodovarstvenih območij, ampak zgoščuje na širših VV območjih (VVO III)
- gostota poselitve na poselitvenih območjih na VVO III se bo povečala zaradi omejitev na VVO II
- v prostorskih aktih ni opaziti usmeritve k zmanjšanju obremenitve v prostoru (poselitev, ceste, infrastruktura)
- uredbe se upošteva kvantitativno (dobesedno) in ne kvalitativno (vsebinsko, smiselno)

- alternative razvoja - variantne rešitve (varianete - vrednotenje - večja možnost upoštevanja varstvenih usmeritev in zahtev, ki se lahko uveljavijo le prek izbire alternative, ki je najmanj škodljiva za okolje)

Dileme prostorskega načrtovanja (2)

- vodni viri ne poznajo administrativnih meja
- razdrobljenost lokalne samouprave povzroča neracionalno rabo prostora, prostor se načrtuje glede na želje/potrebe občin (210x ?!), -
- občine so zaradi svoje teritorialne majhnosti in razdrobljenosti ter šibkega finančnega stanja le delno opravilno sposobne za celostno upravljanje prostora in ni nujno, da te naloge občine opravljajo res optimalno
- odsotnost strateškega načrtovanja na lokalni ravni
- upravljanje vodnih virov, del upravljanja z vodami, strateški del prostorskega načrtovanja na lokalni ravni bi moral opravljati vmesni, pokrajinski nivo kot izvirno (jedrno) pristojnost

Dileme prostorskega načrtovanja (3)

- OPN in okoljska poročila k OPN, DPN zelo skopo obravnavajo variantne rešitve
- kumulativni vplivi v okoljskem poročilu?
- gospodarjenje s podzemnim prostorom (transmisivnost, poseg v podzemno vodo)
- problem usklajevanja v prostoru - sektorski princip

Možnosti (1)

Sistemske možnosti

- večji poudarek strateškemu načrtovanju (najzgodnejša faza), ko so možne alternative, usklajevanje itd.
- pomembno je predlagati posege v variantah
- upoštevanje principov ranljivosti in privlačnosti prostora
- uvedba drugega (vmesnega) nivoja lokalne samouprave z določitvijo izvornih pristojnosti in ureditvijo financiranja
- strateško prostorsko načrtovanje naj se izvaja na pokrajinskem nivoju, občine naj izvajajo izvedbeno prostorsko načrtovanje

Možnosti (2)

Izvedbene načrtovalske možnosti

- usmerjanje razvoja izven vodovarstvenih območij, infrastrukturni koridorji (ceste, železnice) naj prek VVO potekajo le izjemoma oziroma z dodatnimi varovalnimi ukrepi
- izdelava dodatnih strokovnih podlag za dejansko stanje podzemne vode in ranljivost - neposredno upoštevanje v OPN
- pomembna vloga okoljskega poročila glede kvantifikacije obremenitev podzemnih vod, kumulativnih obremenitev/vplivov itd.
- zagotavljanje količinske ustreznosti podzemne vode - ukrepi v OPN:
 - . infiltracija strešnih vod v vodonosnik
 - . ohranitev infiltracije površinskih rek v vodonosnik
 - . ohranitev režima odtoka površinskih in podzemnih vod
 - . omejitev posegov v gladino podzemne vode